

Nemzetközi tapasztalatok

Nők a büntetésvégrehajtásban

Az 1983. október 31-i statisztika szerint 62 613 ember töltött büntetést az NSZK büntetőintézeteiben, ezek között csak 2323 nő. Vagyis az elítélteknek csak 3,7 százaléka. A kriminológusok a nőknek a férfiakénál lényegesen alacsonyabb részvételét a bűnözésben a nők társadalmi szerepével hozzák összefüggésbe. A nők hagyományos korlátozása a háziasszony és az anya szerepére; és az ezzel kapcsolatos társadalmi védelem csökkenti a nők bűnözési hajlamát és bűnözési lehetőségeiket.

Az elítélt nők 2 intézetben vannak elosztva, részben közös büntetőintézetek női osztályain, részben külön női büntetőintézetekben. Az utóbbiból mindössze négy van az NSZK-ban: Frankfurt-Preungesheimben, Schwäbisch-Gmündben, Aichachban (Bajorország) és Berlin-Tiergartenben.

Külön női büntetőintézetek létesítésének jelentőségét nem a női foglyok száma adja, hanem az a szükséglet, hogy a társadalmilag és pszichikailag erősen terhelt nők a számukra szükséges speciális kezelést kapják, amit problémáik szükségessé tesznek. A nőkkel szembeni intézkedések nem korlátozódnak a fogságuk idejére, hanem kiterjednek a szabadulásuk utáni időre is.

A legtöbb nő tulajdon elleni bűncselekmény — lopás, csalás, sikkasztás — miatt kerül büntetőintézetbe. Különösen nagy számban követnek el bolti lopásokat. Második helyen állnak az

élet és testi épség elleni bűncselekmények. Ezek után következnek igen nagy számban a kábítószeres bűncselekmények. A vagyon és személy elleni bűncselekmények a férfiaknál is legnagyobb számúak, a kábítószeres bűncselekményeknél azonban lényeges eltérés van férfiak és nők között. Míg a női elítéltek 26,1 százaléka került kábítószeres bűncselekmény miatt büntetőintézetbe, a férfiaknak csak 8,2 százaléka.

Jellemző a női foglyokra, hogy mintegy 30-40 százalékuknak nincs iskolai képzettsége vagy szakképzettsége. Más a helyzet a kábítószeres bűncselekményt elkövető nőknél, ezek általában rendelkeznek valamilyen képzettséggel.

Az aichachi büntetőintézet vezetője a sajtóinterjú hozzá intézett kérdésére, hogy van-e viselkedésbeli különbség férfi és női rabok között, kifejtette, hogy viselkedésben a két nem között igen nagy különbség van. Míg a férfiak hajlamosak a csoportéletre, a nők — különösen a képzettség nélküliek — individualisták maradnak, irigységgel és féltékenységgel vannak egymás iránt, viselkedésük rivalizálást mutat.

Az aichachi büntetőintézetben nevelő intézkedésként próbaként bevezették színelőadások rendezését színész vezetésével. Azt remélik, hogy ez az intézkedés egyéniségükre kedvezően fog hatni. De ebbe a programba — magasabb intelligenciájuknál és képzettségüknel fogva — csak a kábítószeres elítélteket tudták bevonni.

... A reszocializáció terén a frankfurt-preungesheimi intézet járt elől jó példával. Ez az intézet, amelyben 250

női fogoly van elhelyezve, 1977-ben állított fel nők számára különleges tanácsadó helyet azzal a feladattal, hogy a büntetőintézetből szabaduló nőket szabadulásuk után támogassa. Ezt az intézményt a munkásjóléti intézmény patronálja, költségeit pedig Hessen tartomány és Frankfurt am Main fedezi.

A büntetésvégrehajtás terén eddig működött pártfogó intézményeket az jellemzi, hogy azokban a férfiak terhére a nők háttérbe szorultak, holott speciális kezelést igényelnek. Ezért létesítették Frankfurt-Preungesheimben a nők számára szolgáló külön pártfogó intézményt.

Az intézményben három pedagógus működik: egy pszichológus, egy jogász és egy szociális gondozónő. A támogatás a nők önkéntes jelentkezése alapján történik. Működésüket már a büntetés végrehajtása során megkezdik, működésük súlypontja azonban a szabadulás utáni időpontra esik. Fő céljuk, hogy személyes kapcsolatot tartsanak fenn a szabaduló elítéltekkel, élete további során tanácsokkal és tetteleg támogassák, gondoskodjanak szociális segélyezéséről, illetőleg ez irányban a szükséges lépéseket a hatóságoknál megtegyék, megfelelő lakáshoz juttassák az elítélteket és az életben való elhelyezésüket előmozdítsák és könnyítsék.

Frankfurter Rundschau, 1984. jún.

Francia javaslat az előzetes letartóztatás új szabályozásáról

A franciaországi bűnügyi statisztikák a bűncselekmények és az előzetes letartóztatások számának erős emelkedéséről számolnak be. 1984. január 1-én a büntetőintézetben levő foglyok 52 százaléka volt előzetes letartóztatott. Márpedig az előzetes letartóztatás súlyos korlátozása az egyéni szabadságnak, ha figyelembe vesszük, hogy a gyanúsítottat mindaddig, amíg bűnösségét jogerős ítélettel meg nem állapítják, az ártatlanság védelme illeti.

Mi okozza az előzetes letartóztatások számának nagymérvű emelkedését?

Az okot mindenesetre a kis- és közepesen súlyos bűncselekmények számának erős emelkedése és a bíróságok túlterheltsége képezi. A letartóztatásoknak mintegy 92 százaléka vétség miatt, 8 százaléka büntett miatt történik.

... A francia igazságügy-miniszter részben az egyéni szabadságjogok erősebb biztosítása, részben a letartóztatások számának csökkentése érdekében olyan értelmű törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé, amely szerint az előzetes letartóztatás tárgyában a vizsgálóbíró az ügyésszel és védővel tartott kontradiktórium tárgyaláson határoz.

A képviselőházban a szocialista és kommunista képviselők elfogadták az igazságügy-miniszter javaslatát, az ellenzéki pártok tagjai tartózkodtak a szavazástól vagy nem vettek részt a szavazáson.

Az igazságügyi szervek általában kedvezőtlenül ítélik meg a javaslatban foglalt szabályozást. A bírák szövetségének véleménye szerint a javasolt szabályozásra nincs szükség, mert a gyanúsítottak jogai a jelenlegi szabályozással is megfelelően garantálva vannak, viszont az új szabályozás növeli a bíróságok munkáját.

A bírósági szakszervezet és az ügyvédek szakszervezete elfogadta ugyan a javaslatot, de lehetségesnek tartja annak egyes kedvezőtlen hatásait.

Több oldalról arra mutatnak rá, hogy a javasolt szabályozás erősíti az ügyész szerepét a letartóztatásban, de nem a gyanúsított helyzetét, mert az ügyész természetesen mindig jelen lesz a kontradiktórium tárgyaláson, ugyanez a védő részéről — aki részére a részvételt a javaslat szerint is csak jog, de nem kötelesség — nem minden esetben várható.

Ezért a bíróságok és az ügyvédség részéről is rámutatnak arra, hogy nem elegendő a védőnek jogot adni a kont-

radiktorius tárgyaláson való részvételre, hanem a védő jelenlétét kötelezővé kell tenni.

Révolution, 1984. jún. 8.

Eltűnt gyermekek

— eltűnésük megelőzése

Egy idő óta a szülők beleegyezésével sok amerikai iskolában ujjlenyomatokat vesznek a gyermekektől. Másutt arra oktatják őket, hogy ne engedjenek a közelükbe idegeneket. Ismét másutt feliratokon tájékoztatják az embereket arról, hogyan kell sürgősségi helyzetben cselekedni. Szigorú instrukciókat adnak otthonra is: ne hagyjuk egyedül a gyermeket az autóban, ne engedjük egyedül sétálni, tegyük a zsebébe egy, a nevét és címét tartalmazó cédulát stb.

A különböző intézkedések célja egy: visszaszorítani az utóbbi években elterjedt gyermekrablásokat. Az óvintézkedések nem tekinthetők eltúlzottnak, s abból a helyes felismerésből származnak, hogy feltétlenül célszerűbb az óvatosság, mint később a bánat. Mostanában Washingtonban létrehozták az „Elveszett Gyermekek Központja” elnevezésű intézményt. Ennek létjogosultságát a döbbenetes statisztikai adatok igazolják. Az USA-ban évente 20-50 ezer gyermek tűnik el, s ebből kb. négyezret holtan találnak meg, soknak pedig nem bukkannak többé a nyomára. Az olyan esetek száma, mint az átmeneti eltűnés, az elsőként otthonról, az elvált szülő által a gyermek titokban történő visszatartása számszerűen még számottevőbb, mintegy másfél millió évente. De ezek az esetek, ha nem is tökéletesen, ám rövid úton megoldódnak. Sokasodik azonban azoknak az eseteknek a száma, amikor a gyermeket eladja, prostitúció céljából rabolják el. A tömegkommunikációs eszközök segítségével igyekeznek az emberek figyelmét felhívni ezekre az esetekre, óvatosságra intve a potenciális sértetteket és szüleiket.

A gyermekek egy részét, az egészen kicsiket, gyermektelen házaspá-

roknak adják el az emberrablók, 20-30 ezer dollárért. Az USA-ban meglehetősen egyszerű hamis személyi okmányokat szerezni, ez megkönnyíti a bűnözők helyzetét. Még aggasztóbb azoknak a gyermekeknek a helyzete, akik szadista vagy homoszexuális személyek kezébe kerülnek, illetve a pornográfia piacára.

... A gyermekrablók általában nem erőszakkal, hanem szívélyesen, barátságot színelve közelítik meg a gyermeket, édességgel kínálják, a nevén szólítják, ígérik, hogy édesanyjához kísérik stb. Céljuk azonban az, hogy minél hamarabb és feltűnés nélkül ismeretlen helyre csalják el. Ezért ha talán kegyetlenségnek is tűnik a gyermekek gyanakvásának a felkeltése, a jelenlegi helyzetben ez a saját velük érdekében elkerülhetetlen.

La Stampa, 150. sz.

Börtön

és társadalom

Az olaszországi Rebbibiában a bírák, a közigazgatási szakemberek, a parlamenti képviselők és a büntetés-végrehajtásban dolgozók a közelmúltban tanácskozásra ültek össze, hogy megvitassák a büntetés-végrehajtás reformját, valamint a börtön és a külső társadalom viszonyát.

Az olasz börtönviszonyok közismerten nagyon rosszak, a reszocializációnak csak minimális feltételeit biztosítják. A régi épületekben, rendkívül rossz körülmények között, 25-30 személy zsúfolódik össze egy-egy börtöncellába, néhol ötemeletes ágyakban. Az utóbbi években épültek ugyan új börtönök, de ezek a legszigorúbb rezsim köze tartoznak. Olyan új büntetés-végrehajtási intézményekre lenne szükség, ahol a reszocializációs célt is meg lehetne valósítani. Ehhez az elítéltek munkáltatásának a problémáját is meg kellene oldani. 1983-ban 41 000 elítélt közül mindössze 10 800-at tudtak foglalkoztatni, s ebből is 8 800 házi (börtönön belüli) munkát végzett. Külső vál-

latok gyakorlatilag szinte alig foglal-
koztatják a börtönlakókat. Ez fokozza
a börtönök és a börtönlakók egyébként
is nagyfokú elszigetelődését a szabad
élet viszonyaitól és realitásaitól, de
anyagi vonatkozásainál fogva is meg-
nehezíti a szabadulás utáni társadalmi
beilleszkedést.

Nagyobb hangsúlyt kellene tehát
helyezni azokra a munkákra, amelyek
a börtönök elszigetelt világában az ősz-
szekítő kapocs szerepét töltik be a börtön
és a társadalom között, állapították
meg a tanácskozás résztvevői.

Rinascita, 29. sz.

Válogatta: **Bánki Erika**

E SZÁMUNK SZERZŐI

Ács Jenő, a Heti Híradó munkatársa; **Bánki Erika**, a Módszertani füzetek szerkesztője; **Csordás Sándor** bv. őrnagy, az Országos Parancsnokság titkárságának osztályvezető-helyettese; **dr. Estók József** bv. százados, a Nyíregyházi Büntetésvégrehajtási Intézet parancsnoka; **dr. Farkas Tibor**, a Heti Híradó munkatársa; **Fejes Imre** bv. őrnagy, az Országos Parancsnokság nevelési osztályának vezetője; **dr. Kabódi Csaba** egyetemi adjunktus, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar eljárásjogi tanszék; **dr. Mezey Barna** adjunktus, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, állam és jogtörténeti tanszék; **dr. Németh Gyula** bv. őrnagy, az Országos Parancsnokság őrszolgálati osztályának vezetője; **Szende Péter** bv. százados, az Országos Parancsnokság anyagi és technikai osztályának alosztályvezetője; **Vincze Tamás** bv. ezredes, a Fiatalkorúak Börtöne és Fogháza parancsnoka.